

Jón Kalman Stefánsson

Povestea Ástei

Unde să cauți adăpost, când nici un drum
nu duce dincolo de lume?

Traducere din limba franceză
și note de Magda Răduță

POLIROM
2022

Ceea ce e pierdut. Apoi începe să plouă

Dar Kristín nu e în casă și nu miroase deloc a mâncare. Jósef iese iar, ceartă câinele, se scarpină în cap, se uită de jur împrejur, apoi coboară pe câmp, unde Árni se ostenește să adune fânul cu tractorul și să-l așeze în clăi pe care o să le acopere cu prelate. Jósef o ia deodată la fugă, Ásta lasă jos furca, surprinsă, Árni încetinește și apoi oprește motorul când Jósef ajunge la el.

Kristín s-a mai pierdut o dată, vara trecută. Tot pe vremea asta, în august, când strânsul fânului era în toi. Se trezise în altă epocă, dar era așa de liniștită, încât Árni nu crezuse că e nevoie s-o lege de stâlp, nici să lase pe cineva s-o supravegheze, avea nevoie de brațe de muncă. În afară de Jósef, mai erau atunci la fermă doi tineri: un băiat de la Reykjavík și o fată din Keflavík. Fata era complet nebună, ca majoritatea celor care veneau de-acolo, dar foarte muncitoare și destul de potolită dacă avea ceva de făcut. Oricum, au lăsat-o pe Kristín la etaj și, când s-au întors să mănânce, dispăruse. Au căutat-o toată ziua și n-au găsit-o decât după lăsarea serii. Înghețată pe țarm, fără să știe unde se află, i-a trebuit mult timp să-și revină. Dacă și-o fi revenit, nu știu, zice Jósef, după mine e mai rău decât vara trecută.

Stau amândoi lângă casă, Árni s-a urcat pe promonitoriul din spate și se uită peste tot, strigă, Pluto latră. *Taci*, se înfurie fermierul, apoi îl trimite pe Jósef la Rakel. Kristín s-a mai întâmplat să se ducă la ea când avea mintea rătăcită. Unii nu-și pot stăpâni nenorocita de dorință de-a vorbi cu alții, nu pot să stea locului, îi spune Árni Astei, care nu știe ce să-i răspundă. Dă din cap doar. În

general, așa e cel mai bine. Árni se duce la bucătărie să pună de cafea. Nu-i trebuie nici o nenorocită de cafea acum, dar trebuie să faci ceva, altfel o iei razna.

Jósef se întoarce gâfâind. Nu, Kristín nu-i acolo, dar Rakel s-a oferit să ne ajute și ea, cu verii ei. Dintr-un motiv necunoscut, Árni pare atât de furios când îl aude, încât Jósef se dă automat înapoi. Árni se întoarce în casă, ia cafeaua fierbinte de pe plită, varsă pe jos, înjurând, apoi iese cu șalul maică-sii și-l strigă pe Pluto, care nu mai îndrăznește să se apropie de stăpânul lui de când l-a certat pe promontoriu. Árni îi dă să adulmece șalul, hai, miroase, îi zice, miroase, băiete, unde-i Kristín, unde-i Kristín? Câinele ridică ochii spre stăpânul lui, dând bucuros din coadă, latră, se rotește în loc și o ia la goană. Caut-o pe Kristín, strigă Árni, alergând în urma lui.

Ásta și Jósef o iau și ei la fugă. Și-așa aleargă toți trei, ceea ce e probabil prea mult pentru Pluto; se întoarce din drum și pornește în direcția lor. Mai întâi se freacă de Árni, apoi se năpustește lătrând vesel către Ásta și Jósef, cuprins de o fericire fără margini fiindcă, deodată, toată lumea vrea să se joace. Árni se apleacă spre el și îi trage cu toată puterea o palmă, care aproape îl pune la pământ. Apoi se face liniște. Ásta și Jósef lasă ochii în jos, Árni se uită țintă la munte, la stâncile unde se stinge soarele. Se stinge și din colo se apropie nori negri. De unde or fi apărut?

Ásta își umezește buzele și își adună tot curajul să întrebe dacă n-ar fi o idee s-o caute ea cu Jósef pe țarm. Árni nu răspunde, se uită la Pluto, care dă din coadă șovăitor când vede că stăpânul îl privește. Fermierul se așază în genunchi și-l scarpină după ureche. Nu tu ești idiot, spune, eu sunt, că nu te-am dresat bine. Pluto încearcă

să-i lingă mâinile când se ridică, dă din coadă, parcă îi zice nu-î nimic, te iert pentru tot. Știi că te iert. Întotdeauna. Fiindcă e bine când sunt cu tine. Când suntem împreună.

Or, chiar asta e problema, asta doare cel mai tare, nu sunt toți împreună. Kristín a dispărut și e greu, aproape imposibil să ghicești încotro a luat-o. Dacă zace pe undeva, sfârșită de oboseală, prin tufele de iarbă, sau dacă s-a dus să înoate, cum făcea deseori când era tânără, se bârfea mult pe tema asta și o mulțime de oameni de prin împrejurimi erau de-a dreptul consternați: să înoți în marea înghețată, zău, ce idee, se crede pește, sau ce?

Și începe să plouă.

Mai întâi câteva picături, care se fac foarte curând perdea de apă.

Árni se ridică, se uită atent în jur. O să... începe să spună, regăsindu-și într-o măsură glasul, dar e întrerupt imediat de Pluto, care pare să-și fi dat seama deodată ce s-a întâmplat. Sau să-și fi amintit de ce lătra adineaori. Fuge. Dispare o clipă pe promontoriu, apoi reapare și latră de două ori. Árni tresare, o rupe la fugă și strigă peste umăr: Aduceți binoclul!

O găsesc pe Kristín după o oră. În vale, destul de sus pe munte, pierdută printre grohotișuri. E de necrezut că a ajuns așa departe, că a urcat atât. Stă jos, ghemuită și nemișcată, pe grohotișul abrupt. Sleită de puteri. Să-și fi amintit deodată oare mintea cât de bătrân e corpul; s-o fi prins din urmă bătrânețea și s-o fi îngenuncheat acolo, printre pietre?

Degeaba o strigă, Kristín nu răspunde. Nu se mișcă, iar rochia ei frumoasă cu flori, pe care n-o îmbracă decât la Crăciun, e udă, sfâșiată și făcută zdrențe. Árni urcă panta într-un suflet, așa de repede, încât n-are rost să te ții după

el, cei doi adolescenți au rămas mult în spate. Se apleacă spre mama lui, se ridică apoi și strigă cu un glas uimitor de fierbinte e în viață, n-a pățit nimic! O ține în brațe când Ásta și Jósef ajung și ei. Bătrâna îi cuprinde gâtul cu brațele, apoi, cu capul sprijinit de pieptul fiului, începe să suspine încet. Árni o strânge mai tare, își drege glasul și se uită la cei doi adolescenți, luați-o fuga înainte, zice, faceți o ciocolată caldă și niște terci chiar. Și umpleți hârdăul cu apă caldă.

Nu pot să înțeleg în ruptul capului

Vremea schimbă totul, ploaia ne liniștește și trezește în noi melancolie. Mai ales când cade ca acum, drept, când văzduhul e cu totul încremenit. Ploaia pe vreme liniștită e mai mult armonie decât ploaie adevărată. Ásta și Jósef stau în bucătărie, joacă o partidă de cărți și vorbesc încet. În *baðstofa*, podeaua scârțâie din când în când și se lasă sub greutatea lui Árni.

Au ajuns cu vreo zece minute înaintea lui. Au zburat pe drum, picioare tinere, sânge clocotind, dar au încetinit pasul pe promontoriu când au văzut-o pe Rakel ieșind din casă și îndepărtându-se repede, aproape fugind, ca de la locul unei crime. Dar dovezile îi așteptau înăuntru: un hârdău umplut cu apă caldă în mijlocul bucătăriei, o cratiță cu terci aburind, un termos plin cu ciocolată caldă. Drace, a exclamat Jósef. Drăcia dracului de treabă. Nu s-a mai spus nimic în rest. N-aveau altă idee. Ásta s-a apropiat de hârdăul care slujea uneori de cadă, a băgat mâna în apă,

a zis mmm, e caldă și Jósef a dat din cap. Apoi, neștiind ce să facă, au așteptat, pur și simplu. L-au auzit pe Árni cu mama lui și, când a intrat, stăteau amândoi de-o parte și de alta a hârdăului. Árni s-a oprit la ușă, a aruncat o privire în jur și a înțeles totul. Apa e caldă, a zis Ásta. Știu, a răspuns el, și ploaia șiroia peste casă.

A dezbrăcat-o pe maică-sa, care tremura toată, a pus-o încet în hârdău și ea se plângea ca un copil că e prea caldă, dar n-a trecut mult până să înceapă să ofteze de plăcere, ca o oaie bătrână care s-a întors la saivan să se adăpostească de vremea rea și a găsit fân proaspăt în iesle și apă din belșug la adăpătoare. Mamă, a zis Árni. Da, i-a răspuns Kristín.

I-a dat să mănânce încetișor terciul și ea plângea, murmurând ceva de neînțeles. Să fi spus oare și numele surorii ei? Șșșșt, șșșșșt, o să fie bine, o linișteea Árni, încercând să-i dea ciocolată caldă. Dar Kristín n-a băut prea mult, o parte s-a vărsat în apă, tulburând-o, ceea ce nu era mare scofală, la urma urmei, fiindcă se scăpase pe ea oricum. Árni a luat-o în brațe când și-a dat seama, în cele din urmă, a șters-o, ești numai piele și os, i-a zis el. A înfășurat-o într-un prosop și s-a uitat șovăitor la Jósef, care a înțeles imediat, avea uneori două mii de ani. Apoi Árni a urcat, a închis trapa de la *badstofa*, iar cei doi adolescenți s-au apucat de curățenie.

Cel mai dificil a fost să golească hârdăul. Prea greu ca să-l care afară. Mai întâi au fost nevoiți să arunce cu căldarea multă apă din el. Le-a luat o grămadă de timp și, de fiecare dată când umplea căldarea, Ásta vedea plutind la fund murdăria lui Kristín și i se făcea greață, iar Jósef râdea așa de tare, că a trebuit să se așeze de două ori pe bancheta din bucătărie. Incredibil, a zis Ásta când

au reușit, în sfârșit, să târască hârdăul afară în ploaie, incredibil cum a reușit Rakel să le facă pe toate cât am căutat-o noi pe Kristín în vale. Adevărat, i-a dat dreptate Jósef. Dar probabil n-a fost singură, trebuie s-o fi ajutat și băieții. Da, precis, a răspuns Ásta, precis.

Au golit hârdăul lângă casă, în ploaia liniștită. Auzi și tu, a întrebat Ásta ridicându-se.

Da, auzea și Jósef: sunete de orgă și trei voci cântând la Hamrar. Rakel cânta la orgă și cu vocea alături de verii ei. În picioare, unul lângă altul în ploaia blândă a serii, Ásta și Jósef ascultau. Apoi ea l-a întrebat în șoaptă a pomenit-o și pe sora ei Kristín, nu? Așa cred, a murmurat Jósef. Și a plâns. Da, a plâns.

Au ascultat cântecul mai departe. Se gândeau la Kristín. Se gândeau la Sigriður, la nefericire și la toate lucrurile pe care nu le mai poți îndrepta, pe care nimeni nu le mai poate schimba vreodată. Rakel și verii ei cântau „Cântecul Rósei din Vatnsendi”¹: „O, de nu ne-am fi văzut niciodată, prieten drag”.

Apoi s-a lăsat liniștea.

Cântecul încetase.

Nu pot să înțeleg în ruptul capului, spune Ásta, privind spre dealul care ascunde Hamrar. Sunt atât de aproape unul de altul, și cu toate astea nu-și vorbesc deloc. Probabil că el o urăște. Tu ce crezi, Árni o urăște? Și poți să urăști toată viața pe cineva, crezi că se poate?

1. „Visur Vatnsenda-Rósu”, cântec tradițional pe versurile poetei islandeze Rósa Guðmundsdóttir (1795-1855), cunoscute și ca Vatnsenda-Rósa („Rósa din Vatnsendi”). Este considerat unul dintre cele mai frumoase poeme de dragoste islandeze.